

Različite vrste glazbenih aktivnosti uklopljenih u priču

Vegar, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:506225>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-02**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

MAJA VEGAR
DIPLOMSKI RAD

RAZLIČITE VRSTE GLAZBENIH
AKTIVNOSTI UKLOPLJENIH U PRIČU

Zagreb, studeni 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
ZAGREB

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Maja Vegar

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Različite vrste glazbenih aktivnosti
uklopljenih u priču

MENTOR: Josipa Kraljić, viši predavač

Zagreb, studeni 2021.

SADRŽAJ

Sažetak.....	
Summary.....	
UVOD	1
GLAZBA – IZVOR RADOSTI I VEDRINE	2
GLAZBA – Sastavnica umjetničkog odgoja u ranoj i predškolskoj dobi	2
GLAZBENE KOMPETENCIJE DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	3
<i>DOPRINOS GLAZBE CJELOVITU RAZVOJU DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI</i>	4
GLAZBENO STVARALAŠTVO	6
NAČINI RADA U GLAZBENOJ AKTIVNOSTI.....	7
PJESMA I IGRA.....	8
ZNAČENJE PJESME U ODGOJNOM PROCESU	9
<i>USVAJANJE PJESME</i>	10
PJEVANJE.....	11
BROJALICE	12
DJEČJE BROJALICE U ODGOJNOJ PRAKSI	13
SLUŠANJE GLAZBE	14
OBLICI RADA U KOJIMA PROVODIMO SLUŠANJE GLAZBE.....	15
AKTIVNO I PASIVNO SLUŠANJE GLAZBE.....	16
BAJKE – Put do djeteta.....	17
STVARANJE PRIČA ZA DJECU.....	18
PRIČA U NASTAVI, POSEBNO U POUČAVANJU GLAZBE.....	19
PJESMICA UKLOPLJENA U PRIČU	21
„ŠUMSKA PRIČA“	21
OSVRT NA ZADANU AKTIVNOST	24
BROJALICA UKLOPLJENA U PRIČU	25
„IVICA I MARICA“	25
OSVRT NA ZADANU AKTIVNOST	28
AKTIVNO SLUŠANJE UKLOPLJENO U PRIČU	29

„PLESNA ŠUMA“	29
OSVRT NA ZADANU AKTIVNOST	33
ZAKLJUČAK	34
LITERATURA	35

Sažetak

Dijete se sa zvukovnim svijetom susreće neposredno nakon rođenja. To je najčešće glazba majčina glasa kad mu tepa odmila ili pjevuši neku nježnu pjesmicu. Već u prvoj godini života oblačenje, hranjenje i neke ostale aktivnosti treba povezati s govorenjem, skandiranjem ili pjevanjem, ne bismo li u djece već u najranijoj dobi stvorili želju i potrebu za slušanjem zvukova ili glazbe. Kasnije, tu želju i potrebu za muzikalnošću, možemo razvijati kroz različite vrste glazbenih aktivnosti uklopljenih kroz raznolike metodičke postupke. Jedan od načina rada u metodičkom postupku mogu biti pjesmica, brojalica ili aktivno slušanje uklopljeni u priču. Za djecu same riječi bajke uključuju ono što djeci treba, a to je doživljaj. Budući da se bajke prostiru na području stvaralačkoga jezika, taj jezik budi radost te je samim time kreativan čin. Ta se radost vrlo zorno primijeti kod maloga djeteta koji tek počinje govoriti jer se dijete igra, ponavlja, osluškuje jezikom te ga prima i posreduje cijelim svojim bićem. Raznim glazbenim aktivnostima, pjevanjem pjesama, glazbenim igrama te slušanjem glazbe izvedene glasom ili glazbalom, već od prvih dana djetetova života utjecat ćemo na razvoj njegove muzikalnosti, kao i na njegov cjelovit razvoj. Glazbom obogaćujemo dječje emocije, razvijamo glazbene kompetencije, a istodobno djetetu pružamo radost i vedrinu.

Ključne riječi: dijete, glazba, pjesma, brojalica, bajka

Summary

A child encounters the sounds of the world immediately after birth. Usually that sound is the mother's baby talk or humming of a gentle song. In order to create a desire and a need in a child to listen to sounds or music, activities such as dressing and feeding should be associated with speaking, singing, and chanting in the first year of the infant's life. Later on, that desire and need for musicality can be further developed through various musical activities blended through diverse methodological procedures. Some of the methodological procedures can be various songs, nursery rhymes or active listening incorporated into a story. For children, the very words of a fairy tale include what children need, and that is experience. As fairy tales fall into the realm of creative language, that language awakens joy and is therefore a creative act. This joy is clearly noticed in a small child who is just beginning to speak, because the child is playing with, repeating, and accepting the language with his whole being. Through various musical activities, singing, and musical games, we influence a child's development of musicality and overall development from the first days of his life. With music, we enrich children's emotions and develop their musical competencies while providing them joy and cheerfulness.

Key words: child, music, song, nursery rhyme, fairy tale

UVOD

Predškolska dob podrazumijeva igru, dječji rad, učenje te brojne raznovrsne aktivnosti djece kroz koje ona iskazuju i razvijaju svoje sklonosti i sposobnosti. Takav tip aktivnosti djeci omogućuje razonodu, veselje, zabavu, ali jednako tako i učenje i socijalizaciju. Igra predstavlja najprirodniji način dječjeg učenja, a uz to i istraživanje, zadovoljstvo, potrebu i aktivnost kroz koju dijete razvija sebe, svoje emocije i karakter. Odgovarajućim postupcima dijete uči samostalnosti, primjerenom govoru i vladanju, komunikaciji, a također uči kako pravilno gledati, vidjeti, slušati i misliti.

Odgojno – obrazovni te metodički rad u vrtiću je proces, što označava napredak, tijek, neprekidno kretanje naprijed, rast i razvitak, itd. U radu s predškolskom djecom postoje opći i posebni zadaci. Opći se odnose na dijete i njegovu sredinu, odnosno očuvanje djetetova tjelesnoga i duševnog zdravlja, razvijanje djetetovih mogućnosti, prepoznavanje i poticanje razvitka djetetovih potencijala te stvaranje uvjeta za slobodno izražavanje želja i potreba za samoizražavanje. Posebni zadaci nastoje kod djece razviti pozitivne osjećaje prema svijetu i ljudima, pobuditi određene interese, podržati i poticati samostalnost, uspostaviti dobre odnose i komunikacije, razvijati osjećaj radosti i zadovoljstva te naučiti obuzdavati svoje ponašanje. U ovome radu prikazat ću primjere odgojno – obrazovnog, metodičkog rada (pjesmicu, brojalicu i aktivno slušanje) izrealiziranog u dvjema vrtićima grada Zagreba.

GLAZBA – IZVOR RADOSTI I VEDRINE

GLAZBA – Sastavnica umjetničkog odgoja u ranoj i predškolskoj dobi

„Od svih umjetnosti muzika je djeci najmlađe dobi najdostupnija već od rođenja. Živahan i dinamičan muzički govor privlači dječju pažnju i već kod prvih susreta izaziva radost“ (Manasteriotti, 1981:1).

Glazba, umjetnost koja našem uhu progovara zvucima, već u prvim danima djetetova života postaje izvorom njegovih radosnih doživljaja. Dijete na različite načine spoznaje svijet oko sebe, a s prvim zvukovima glasova susreće se putem majke ili odgajateljice, odnosno njegove okoline te na taj način ono uočava, otkriva i upoznaje okruženje u kojemu živi i sebe u njemu. Glazba pridonosi snažnijemu, cjelovitom razvoju djeteta (intelektualnomu, emocionalnom, socijalnom, tjelesnom), a tome uvelike pridonosi i pozitivna, poticajna sredina. Poznato je da se djeca rađaju s određenim dispozicijama za razvoj glazbenih sposobnosti, stoga je veoma važno već u prvoj godini života, pa nadalje, što češće omogućavati im susrete s glazbom te aktivnostima ugodnih zvučnih doživljaja (Marić, Goran, 2013). Sve te aktivnosti potiču djetetovo zanimanje za zvukove iz okoline koja ga okružuje te samim time i razvijaju dječje sposobnosti. Probuđeni interes postaje pokretač djetetove aktivnosti. Što dijete pokazuje veće zanimanje za glazbu, pjevanjem, glazbenim igrama ili vlastitim pronalaženjem i izvođenjem različitih zvukova glasom, pokazivat će i veću želju da samo sudjeluje u zvučnom obogaćivanju svoje okoline. Kao rezultat takve aktivnosti bit će zadovoljno, nesputano, radosno dijete, čije će glazbene mogućnosti dolaziti u svakom trenutku do izražaja. Osobe koje se bave odgojem djeteta, moraju omogućiti razvoj djetetove sposobnosti slobodnoga glazbenog izražavanja, zamišljanja, bogaćenje njegova spoznajnoga i emocionalnog svijeta, razvoj interesa za glazbu te, poticanjem na slušanje zvukova iz okoline, obogaćivati njegovu auditivnu percepciju, u ranim godinama djetetova razvoja. Budući da se navedene glazbene sposobnosti razvijaju postupno, rad s djecom na njihovu razvoju treba biti stalan i postupan (Marić, Goran, 2013). Ako je glazba dobro odabrana, susreti djeteta s

glazbom u roditeljskom domu ili ustanovi mogu djelovati na razvoj slušne osjetljivosti, razvijanje estetskih osjećaja te želje i potrebe za slušanjem. Glazba se izravno obraća dječjim emocijama, snažnije ih razvija, što čini bitan faktor za cjelovit razvoj djeteta. Od izrazite važnosti jest pjevanje roditelja ili odgojitelja jednostavnih dječjih pjesmica djeci jer će im se ona s veseljem pridružiti i pokušati pjevati s njima, stoga je zadaća roditelja i odgojitelja čuvanje dječjeg glasa od velikog naprezanja, radi preglasnog pjevanja i neadekvatnog opsega glasa. Odrasli moraju pjevati visinom tona koja odgovara opsegu dječjeg glasa, jer ih dijete oponaša, pa bi pjevanje u dubokim tonovima moglo trajno oštetiti dječje glasnice.

GLAZBENE KOMPETENCIJE DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Glazbeni razvoj sastavni je dio cjelovita razvoja djeteta. Važno razdoblje za poticanje djetetovih glazbenih mogućnosti i iskustava čini upravo rana i predškolska dob. Mendeš, Marić i Goran (2020) smatraju da se pod glazbenim sposobnostima podrazumijevaju „naslijeđene biološke mogućnosti prepoznavanja i reprodukcije zvuka i zvukovnih kombinacija“, a njihovo postojanje uočava se vrlo rano. U glazbene sposobnosti ubrajaju se osjetljivost za visinu tona, ritmičke izmjene i jačina tona, pamćenje melodije, percepcija ritma, shvaćanje tonaliteta, sposobnost uočavanja estetskog značenja i dr. Također, važno je napomenuti da takve glazbene sposobnosti imaju sva djeca. Glazbena osjetljivost razvija se prirodno, a svoj maksimum postiže između pete i šeste godine. Koliko će se razviti, najviše ovisi o poticajnu okruženju u kojemu dijete odrasta. Dijete je odmalena potrebno „izložiti“ različitim glazbenim sadržajima (majčinu pjevanju, pjevanju odgojitelja, glazbenim minijaturama, različitim zvukovima i dr.). Na taj način, u djeteta će se razvijati rana glazbena osjetljivost.

U prvoj godini djetetova života, vrlo rano pojavljuje se slušna osjetljivost, a u drugom dijelu tog razdoblja ono emocionalno reagira na glazbene tonove (uznemireno ili s radošću). Također, uočljivo je da se sposobnost primanja glazbenih elemenata pojavljuje ranije nego sposobnost glazbene reprodukcije te pri kraju tog razdoblja dijete na pjevanje odraslog odgovara tapšanjem ili gukanjem.

U drugoj godini života slušna osjetljivost nešto je izoštrenija. Dijete razlikuje visinu (duboki – visoki tonovi), glasnoću (jako – tiho) kao i boju tonova. Sposobno je reproducirati jednostavnije melodijske oblike te počinje stvarati svoju melodiju koja je sastavljena od nekoliko tonova, a vrlo često ritmičkim pokretima ruku, a ponekad i vlastitim tijelom, prati svoju melodiju (Mendeš, Marić, Goran, 2020).

U trećoj i četvrtoj godini pojavljuju se značajne individualne razlike vezane za slušnu osjetljivost. Tekst pjesmice nepotpuno razumije, ali u toj dobi sposobno je zapamtiti melodiju. Također, njemu zanimljive pjesme upamti brže i jednostavnije te ima želju pjevati uz pomoć odrasle osobe.

Djetetova peta godina ključna je za prepoznavanje različitih izražajnih elemenata u glazbi (veselo, tužno, brzo, polagano i dr.), a u tom razdoblju prepoznaje i zvukovne mogućnosti pojedinih glazbala. S razumijevanjem usvaja tekst pjesme, počinje samostalno pjevati te osjeća povezanost melodije i riječi.

Nadalje, u šestoj godini njegova života, u mogućnosti je uočiti kraće glazbeno djelo u cjelini, pjevački sustav postupno se osnažuje i sposobno je samostalno pjevati (Mendeš, Marić, Goran, 2020).

DOPRINOS GLAZBE CJELOVITU RAZVOJU DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Kao što svako prosječno dijete ima mogućnosti za razvoj govora, tako ima i mogućnosti za razvoj različitih glazbenih sposobnosti.

„Dokazano je da se sva djeca rađaju s nekim muzičkim sklonostima, koje se u prvoj godini u povoljnim prilikama mogu razviti u elementarne sposobnosti, a u nepovoljnim prilikama većinom kaskaju. Na razvoj dječjih sposobnosti utječe ponajviše sredina u kojoj dijete živi, a osobito njegova vlastita aktivnost“ (Manasteriotti, 1981:4).

Iz navedenog proizlazi da na razvoj glazbenih sposobnosti, osim naslijeđenih bioloških mogućnosti, pozitivno utječe djetetovo okruženje u obitelji i jednako tako boravak u dječjem vrtiću (Marić, Goran, 2013).

Poznato je da glazba pridonosi cjelovitom razvoju djeteta rane i predškolske dobi.

„Znanosti našeg vremena pokazale su da su granice odgojnog djelovanja muzike znatno šire nego što se prije smatralo i ujedno dokazale da muzika utječe na cjelokupan razvoj djeteta: tjelesni, intelektualni i emocionalni“ (Manasteriotti, 1981:2).

Prema Marić, Goran (2013), postoji mogućnost da glazba utječe na pojedina razvojna područja u ranom djetinjstvu, što se primijeti u sljedećim primjerima:

Intelektualni razvoj. Glazba ima utjecaj na razvoj govora kao dijela intelektualnog razvoja djeteta. Dijete se spontano igra riječima na prirodan i melodičan način. Glazba, također, pomaže djetetu da razvije složenost govora. Tekstovi pjesama služe za razvoj, odnosno, obogaćivanje djetetovog rječnika te šire njegove spoznaje o njemu samome i okruženju u kojemu odrasta. Usvojen tekst i melodija potiču razvoj pamćenja, pozornosti, mišljenja i drugih intelektualnih procesa (Marić, Goran, 2013).

Emocionalni razvoj. Glazba bogati djetetov emocionalni život, a izaziva radost već od prvih mjeseci njegova života. Djetetovu aktivnost, interes, radoznalost i znatiželju potiče radosno raspoloženje. Glazba tješi i smiruje dijete (npr. uspavanke), dok mu, s druge strane, neugodni zvukovi izazivaju neugodan osjećaj, na način da smetaju djetetu te se ono mršti, plače ili okreće od izvora takvoga zvuka.

Socijalni razvoj. Marić i Goran (2013) tvrde da glazba pomaže razvoju socijalne kompetencije. U najranijem djetinjstvu dijete glazbu doživljava preko roditelja, odgojitelja ili neke druge odrasle osobe s kojom uspostavlja socijalni kontakt. U zajedničkom pjevanju i glazbenim igrama djeca su upućena jedna na druge, a konačni rezultat zajedničke glazbene igre ovisi o čitavom dječjem kolektivu. Glazbene aktivnosti služe i u socijaliziranju djece koja nisu socijalno vješta te će se i ona rado pridružiti glazbenim aktivnostima s ostalom djecom.

Tjelesni razvoj. Uz glazbu, uspješno se mogu razvijati i motoričke vještine. Neposredno plesanje i pokretanje uz glazbenu pratnju pomaže razvoju koordinacije. Pjevanjem pjesama razvija se djetetov glasovni aparat. Vještina fine motorike povećava se izradom i korištenjem jednostavnih udaraljki kao i uporabom jednostavna glazbenog instrumentarija (Marić, Goran, 2013).

GLAZBENO STVARALAŠTVO

Stvaralačka aktivnost djeteta ne nastaje sama od sebe već je ona rezultat dobro osmišljenog, postupnog i kontinuiranog rada, u kojem dijete na osnovu stečenih znanja ovlada nizom vještina i navika koje ga osposobljavaju za stvaralačku aktivnost (Manasteriotti, 1980). Ono ima vrijednost spoznaje, a bit te aktivnosti jest stvaranje i otkrivanje nečeg novog. Improvizacijom, razvija se osjećaj za formu, sposobnost oblikovanja i improvizacije u određenim situacijama. Za glazbeno – stvaralačke aktivnosti nije potrebno da djeca poznaju notno pismo te se takve aktivnosti uobičajeno provode po nekom modelu te u sklopu trenutno aktualne teme. Prema Vidulin – Orbanić (2013), glazbeni doživljaj djece ovisi o okolini u kojoj žive i borave, ali i o njihovim predispozicijama. U razdoblju druge i treće godine života javljaju se prvi oblici glazbenog improviziranja kod djece. U tom razdoblju djeca pjevuše, plešu, glume i crtaju prateći sve pokretima i zvukovima. Nadalje, stvaralačko izražavanje najviše se razvija u razdoblju pete godine djetetova života jer je do tada već ovladalo osnovnim tehnikama pjevanja, ritamskim oblicima, jednostavnim pokretima i plesom. U prvim dječjim izvedbama bitnije je djetetovo aktivno i samostalno istraživanje nego što je kvaliteta uratka. Na temelju glazbenih iskustava djeca će spontanom kombinacijom poznatih melodija, riječi ili pokreta stvarati nešto novo. Osim pjevanjem, djeca će se u stvaralaštvu svog kreativnog rada služiti i sviranjem. Igrajući se instrumentima započet će najjednostavnije muziciranje i improviziranje, istražujući njihove mogućnosti i zvukove koji proizvode.

„Početno dječje glazbeno stvaralaštvo obuhvaća igru zvukovima, sastavljanje i ritmiziranje teksta, sviranje, dodavanje ritamske pratnje pjesmama, melodijske improvizacije i pokret/ples, koje dijete samostalno osmišljava te provodi nesputano i slobodno“ (Vidulin - Orbanić, 2013:48).

Poticanje stvaralaštva, kao vrsta glazbene aktivnosti u vrtiću, odnosi se na promicanje ostalih vrsta glazbenih aktivnosti na način da je odgojitelj pasivniji, tj. djeci prepušta samostalno izražavanje. Odgojitelj će bez pokazivanja shema predložiti ideje i voditi djecu k nastajanju njihovog stvaralaštva, što znači da on ima samo ulogu poticatelja i motivatora i ne sudjeluje s djecom u aktivnosti (na način da s njima pleše, crta ili oponaša ustima pojave koje spominje) jer bi djeci to predstavljalo shemu i sputavalo

ih u vlastitome kreativnom razmišljanju i izražavanju. Neki od načina za poticanje dječjeg stvaralaštva sastoje se od: slušanja glazbe uz likovno izražavanje, uglazbljivanje brojalica, mijenjanja ritma, tempa, riječi i dinamike poznatoj pjesmi ili brojalici, pjevanog govora, ritmiziranog govora, sastavljanja malog orkestra pa sve do samostalnih izrada zvečki, itd. (Gospodnetić, 2015). Kod djece koja imaju slabo razvijenu stvaralačku maštu treba aktivirati njihovo razmišljanje i inicijativu te ih ohrabrivati, pohvaljivati i poticati te se takvu djecu nikako ne bi smjelo ostavljati po strani i prepuštenima samoj sebi. Svakako ih treba uključivati u aktivnost te pronaći način kako ih motivirati te truditi se podizati im njihovo samopouzdanje i vjeru u svoje sposobnosti (Manasteriotti, 1980).

„Dječje stvaralaštvo treba njegovati i poticati tijekom cijelog obrazovanja kako bi u daljnjem školovanju došlo do punog izražaja bogatstvo stvaralačkog potencijala djeteta“ (Vidulin – Orbanić, 2013:49).

NAČINI RADA U GLAZBENOJ AKTIVNOSTI

Tri osnovna načina rada koja odgajatelji koriste u glazbenim aktivnostima su pokret (neodvojiv je od glazbe), aplikacije (slike, lutke...) te udaraljke (instrumenti kojima se služe djeca). Ova tri načina rada se koriste kod obrade pjesme, ali i kod obrade, odnosno, ponavljanja brojalice. Pokret, aplikacije i instrumenti se spontano i prirodno pojavljuju i u drugim vrstama aktivnosti, poput, igrama s pjevanjem, dječjem stvaralaštvu te sviranju udaraljki bez prethodne namjere odgajatelja, zbog toga što u nekim aktivnostima, kao što je igra s pjevanjem, pokret je već sam po sebi prisutan pa ga odgajatelj ne treba osmišljavati (Gospodnetić, 2015).

Još jedan vrlo bitan način rada je i pjesma ili brojalica uklopljena u priču. Kod ovakvog načina rada nema potrebe uklapati i ostale načine, budući da dobra priča samim sadržajem zahtjeva ponavljanje pjesme ili brojalice što više puta. Brojalicu najprije izgovara odgajatelj, a zatim mu se pridružuju i djeca. Postoje i priče koje zahtijevaju izgovaranje više različitih brojalica, ali tada to moraju biti djeci već poznate brojalice

jer se u aktivnosti, u kojoj je sadržaj obrada nečeg novog, često pojavljuje samo jedna nova brojalica ili pjesma (Gospodnetić, 2015).

PJESMA I IGRA

Bez obzira na to sluša li je ili pjeva, pjesma za dijete predstavlja izvor radosti. Već je samo pjevanje pjesme za dijete igra. Ona je njegovu životu potrebna jer budi i jača emocije. Dijete se pjevajući igra i uživa u svom glasu i stvaranju zanimljivih zvukova, a svoje potrebe za motoričkom aktivnošću rješava uz pomoć melodije i ritma koja ga pokreću. Reakcija glasom i pokretom na pjesmu odraz je snažnog doživljaja i emocija koja u njemu budi (Marić, Goran, 2013).

Vokalna glazba neposredna je u svom izrazu i snažno djeluje na dijete te pomoću dojmova koje u njemu stvara ljudski glas, dijete stječe prve spoznaje i iskustva. Štoviše, u stanju je zapaziti i svojim emocijama reagirati na svaku promjenu u glasu osobe koja mu se obraća. Velika imaginacija ljudskoga glasa, koja je u međusobnu komuniciranju i odnosima izražena govorom, objašnjava tako velik utjecaj otpjevane riječi na emocije djeteta. U pjesmi je riječ obojena novim nijansama zvuka i ritma, što im daje posebnu snagu i draž (Marić, Goran, 2013).

Dijete je snažno biće, bogato brojnim mogućnostima, samo ih treba otkriti i poticati da se razvijaju. Marić i Goran (2013.) kažu kako danas sva istraživanja upućuju na to da je upravo između 2. i 6. godine dječjega života optimalno vrijeme začetka razvoja glazbenih sposobnosti. S druge strane, bez obzira na pozitivno genetsko nasljeđe, izostane li tada poticaj, one neće kasnije u životu moći dostići punu afirmaciju, tj. svoj potencijalni maksimum.

Angažiranjem glazbenim sadržajima, ne samo pojedinoga, već svakoga djeteta u optimalno vrijeme, stvaramo pozitivne uvjete za razvoj njegove osjetljivosti, koja će omogućiti snažan doživljaj glazbe i u zreloj dobi.

ZNAČENJE PJESME U ODGOJNOM PROCESU

Djeca rane i predškolske dobi ne mogu svladati velik broj pjesama kako bi ih u svakoj prilici mogla pjevati. Odgojitelj će kroz svoj rad upoznati mnoge pjesme pisane za djecu, ali i one namijenjene slušanju i doživljaju u svakodnevnim, za to primjerenim situacijama. Notne zapise složenijih pjesama ne pjevaju djeca već odgojitelji, stvarajući im na takav način ugodno, vedro i poticajno okruženje (Marić, Goran, 2013).

Uz različite projekte mogu se povezati tematski srodne pjesme koje pjevaju djeca sama, ali i one složenije koje će im zapjevati odgojitelj no ako odgojitelj nije dovoljno dobro pripremljen za to, može ih reproducirati snimljene u kvalitetnoj izvedbi, iako to nikada nema takvu snagu kao živa izvedba drage i njima bliske osobe.

Dobro poznate pjesme djeca rado pjevaju, a odgojitelji tijekom dana, u raznovrsnim situacijama (prije obroka, izlazaka u šetnju, itd.) zajedno s djecom i zapjevaju da se svi skupa zabave i razvesele. U dječjem vrtiću pjesmom se obilježavaju svi bitni trenutci djetetova života, a pjesma sve proslave u godini (rođendane, proljetne i jesenske svečanosti i dr.) čini svečanijim (Marić, Goran, 2013).

Svejedno nastaje li usmenom predajom ili stvaralačkim potencijalom umjetnika, pjesma je poetsko – glazbena umjetnička struktura. Pjevanje pjesme je vrijedno samo onda kada u djetetu budi radost i zadovoljstvo. Tek tada pjesma ima neprocjenjivu odgojnu vrijednost te utjecaj na razvitak cjelovite ličnosti djeteta. Otpjevana riječ ili otpjevana misao snažnije se, od izgovorene riječi, usađuje u svijest djeteta te samim time dijete dublje proživljava pojmove i nenametljivo ih usvaja kroz igru tonova i ritma.

USVAJANJE PJESME

Doživljaj pjesme i prvi susret s njom trebao bi biti dojmljiv kako bi dijete poželjelo ponovo je čuti i zapjevati.

„Kod djece predškolske dobi, interes za djecu pobuđuje prije svega tekst pjesme jer omogućava djeci da shvate njezin sadržaj“ (Manasteriotti, 1982:117).

Djeca će biti u mogućnosti doživjeti pjesmu, razumjeti tekst i shvatiti njegovo značenje sigurnom izvedbom melodije te jasnim izgovorom riječi. Nepoznate riječi djeci se mogu približiti razgovorom, ali i aplikacijama koje ujedno čine zanimljivo sredstvo motivacije. Ako su aplikacije dovtljivo i estetski kreirane, pobudit će zanimanje djece. U međusobnoj interakciji, aktualna projektna tema i njoj blizak sadržaj pjesme, pri prvom susretu i kasnijim ponavljanjima uvijek mogu djelovati motivirajuće.

Prvi put dijete pjesmu treba čuti cijelu, sa svim kiticama, kako bi ona u svojoj cjelovitosti mogla ostaviti dojam na njega. Sama ljepota pjesme i njezina estetska izvedba mogu biti dovoljan pokretač interesa djeteta da ju rado zapjeva s odgojiteljem. Pri prvom susretu dijete će pjesmu upoznati, samo djelomično ju usvojiti, ali to će biti poticaj za ponovnim susretom djeteta s pjevanjem pjesme (Marić, Goran, 2013).

Dijete, osim što promatra izgovor riječi pri samom pjevanju, pjesmu usvaja i izrazitim aktiviranjem sluha. Sama pjesma svojom ljepotom najčešće potiče djecu da ju pažljivo prate i rado ponavljaju.

„Dobra motivacija pri ponavljanju pjesme su zanimljivi pokreti, dječje kretanje prostorom i ples, kad je dijete sigurnije u pjevanju i više nije i neophodno da gleda u odgojitelja pri učenju pjesme“ (Marić, Goran, 2013:54).

U slučaju da veći broj djece nije savladao riječi i melodijske zahtjeve pjesme, kao poticaj odgojitelju može poslužiti lutka koja poziva djecu da zajedno zapjevaju, ili literarni predlošci: slikovnice, pjesmice za djecu, bajke i priče.

PJEVANJE

Kao specifično područje poticanja rane glazbene osjetljivosti djece, pjevanje se temelji na shvaćanju prema kojem je ono zapravo najčešći oblik početnoga dječjeg muziciranja u ranoj i predškolskoj dobi.

Marić i Goran (2013.) nalažu da je smisao pjevanja precizno obrazložila poznata talijanska pedagoška djelatnica Rossa Agazzi koja je početkom dvadesetog stoljeća u pedagošku teoriju uvela pojam *odgojno pjevanje*. O ulozi pjevanja u životu pojedinca kaže:

„Pjeva domorodac kad se obraća nepoznatim silama, pjeva majka kad uspavljuje svoje dijete, pjeva radnik kad radi, pjeva seljak u polju i dijete u svojim igrama, pjevuši starac kad zasja sunce, pjeva onaj koji voli i tko se nada. I tek kad bi se čovječanstvu zabranilo pjevanje, shvatili bismo da je ono potreba ljudskog života“ (citirano prema Manasteriotti, V., 1988:5).

Pjevanje djeteta u najranijoj dobi kreće se od spontanog ponavljanja vokala ili kratkih slogova na neodređenim visinama, preko vlastitih motiva pa sve do kratkih melodija u obliku njegove svakodnevne kreativne igre. Pri odabiru pjesama treba voditi računa o mogućnostima djeteta rane i predškolske dobi te glazbeno-umjetničkim i metodičkim zahtjevima (Marić, Goran, 2013). Tematika dječjih pjesama je raznolika, a djeci su najpristupačnije one pjesme koje govore o njihovu neposrednom okružju.

„Nježna i osjećajna pjesma stvara smirenu i toplu okolinu u kojoj djeca obitavaju, a vedra i živahna pjesma budi kod djece radost i optimizam. Svojom ljepotom i skladnom melodijom, te živim i bujnim ritmom pjesma razvija dječje estetske osjećaje, a probranim izborom razvija se dječji glazbeni ukus. Sve to potiče djecu da pjesmu s većom radoznalošću i poletom uključuju u različite aktivnosti, oplemenjujući svoj životni ambijent“ (Riman, 2008:18).

Pjevanjem pjesme dijete svojim intelektualnim, emocionalnim i glasovnim potencijalom sudjeluje u njezinu nastajanju, kreirajući svaku novu izvedbu. Interpretacija pjesme nije puko ponavljanje nekoga umjetničkog djela već uvijek iznova čini novi stvaralački čin i u najmanjega djeteta. U tim se trenucima dijete potvrđuje kao stvaralac. Svakom novom izvedbom pjesma ponovno nastaje te ju ono

ponovo „stvara“. Budući da ona ovisi o svakoj našoj interpretaciji, odnosno kreaciji, za odraslog čovjeka većinom je to umjetnička izvedba, a za dijete predstavlja igru.

BROJALICE

Brojalica je vrsta umjetničko-književnog teksta, ritmična igra, odnosno igra riječima koja služi kao oblik dječjeg stvaralaštva.

„Ubrajamo ju u vrstu glazbe jer ima svoj ritam, glazbeni oblik i sve ostale elemente osim melodije i harmonije“ (Gospodnetić, 2015:103).

Brojalice su narodne i književne jezične umotvorine. Postoje u klasičnom i suvremenom obliku, ali sve posežu iz narodnog stvaralaštva. Ona je, također, i mala ritmična cjelina jer ritam i melodičnost, tijekom njenog izvođenja, dolaze do izražaja. Budući da djeca jako vole humor, poželjno je da brojalice budu vesele te da se sastoje od neočekivanih situacija i obrata (Peteh, 1998).

Pomoću brojalica djeca u igri određuju tko će loviti, tko žmiriti, tko će baciti loptu, započeti igru ili nešto smisliti, zbog toga što brojalica neprimjetno upravlja igrom. Ona se javlja u svim kulturama, krajevima naše zemlje. Velika većina njih se kroz naraštaje prenosi iz jednog naroda u drugi. Iako su živjele u prošlosti, one i dalje žive i danas (Peteh, 1998). Neke brojalice vuku korijene od pjesama, tj. poezije raznih pjesnika, a djeci su ih prenijeli odgajatelji i učitelji. Većinu brojalica koje sadrže onu notu vrcavosti, zanimljivih i nepravilnih ritmova te neočekivanih i zanimljivih svršetaka mogu stvoriti samo djeca, međutim, takvih brojalica, nažalost, više i nema.

Većinom brojalice djeca usvajaju od odraslih, no najčešće starija djeca uče mlađu, dok braća i sestre jedni druge. Kada se djeca međusobno prebrojavaju to znači da su prihvaćena u igri te će svatko od njih imati svoju ulogu, a samim time dijeliti zajedničku radost i smijeh, a taj socijalni faktor je veoma bitan za razvoj zdrave ličnosti (Gospodnetić, 2015). Brojni pedagozi ukazuju na to da su djeca veoma zainteresirana za brojalice. Koriste se najčešće na materinjem jeziku, ali se sve više pojavljuju i na stranim jezicima. Brojalice uvelike pridonose učenju kroz igru jer je to nenametljivo i

trajno učenje koje je djeci najprirodnije, a one su često i poticaj za igru, odnosno igra sama. Brojalica je često izvor novih ideja te omogućuje stvaranje šaljivih riječi i novih pokreta (Peteh, 1998). Ona je pristupačna djeci jer je lako pamtljiva, ritmična i melodična, a predškolskoj i mlađoj školskoj djeci je prihvatljiva jer iziskuje elementarnost, kratkoću i jednostavnost.

DJEČJE BROJALICE U ODGOJNOJ PRAKSI

„Upravo zbog neskućene slobode djeteta da se služi materijom iracionalnih riječi i slogova, brojalica je najelastičnije sredstvo za oblikovanje i realizaciju djetetove fantazije i htijenja. A to htijenje nije verbalne već je često muzikalne naravi. Radi se o muzici metrike i o muzici ritma. Smisao nije o prebrojavanju igrača već u određivanju jednoga, to je, neke vrste, sudbinska objektivnost „pravde“ i ta uloga brojalici daje poseban pečat“, riječi su poštovane glazbene pedagoginje Elly Bašić.

Upravo radi njene neposrednosti, brojalica je najraniji oblik dječje kreativne igre riječima. Smisao takve igre jest zadovoljstvo koje dijete osjeća u kreaciji glasova i svojoj sposobnosti da ih stvara. Ono što je zanimljivo jest da ritam potiče, odnosno pokreće govornu motoriku, na način da dijete, i u ranoj dobi, lakše izgovara i one najteže glasove koji mu inače zadaju teškoće u svakodnevnom govoru. Ritamska pokretljivost u brojalici i pjesmi pomaže i onoj djeci koja mucaju da tečno mogu izgovarati riječi (Marić, Goran, 2013).

U narodu su brojalice poznate od davnine, a kroz dječju igru generacijama se prenose usmenom predajom. Djeca ih uče, smišljaju i mijenjaju prema svom ukusu. Dijete se, ritmom izgovorenih riječi, odnosno brojalicom, u najranijoj dobi može igrati samostalno. Ipak, uloga brojalice bitna je poslije (u 5. i 6. godini) u kolektivnim igrama. Ona ima društveni karakter i socijalizirajuću ulogu u odgoju djece.

U igri, također, ima važno značenje. Pravedan je „sudac“ koji određuje uloge (tko će, žmiriti, loviti, biti glavni kreator igre ili izvoditi neku drugu aktivnost.) na taj način suspreže želju za isticanjem i uči kulturnomu međusobnom komuniciranju.

Brojalica može postati pokretač nove aktivnosti, a može i uvoditi i u različite sadržaje i oblike igara. Djeca kroz igre brojalicom, između ostalog, stječu siguran i spretan izgovor glasova i riječi.

Shodno tome, zbog njezina šireg značenja u igri, ona ima odgojnu ulogu, a utječe i na socijalizaciju i komunikativnost djeteta. Ako djecu upoznamo s raznim mogućnostima koje ona pruža, brojalica može postati vrlo zanimljivom igrom (Marić, Goran, 2013).

SLUŠANJE GLAZBE

Slušanje glazbe kao područje poticanja rane glazbene osjetljivosti ima svoj specifičan smisao i karakter. Pojedina djela klasične i tradicijske glazbene baštine uvrštavaju se u različite odgojne projekte te na taj način djeci omogućuju bogaćenje umjetničkih doživljaja. Samim time, to područje, metodički, može se drugačije koncipirati od pjevanja pjesama (Marić, Goran, 2013).

Glazbeno djelo može, sasvim nenametljivo, biti duže vrijeme prisutno u djetetovu okružju dok ga ono ne zavoli i prepozna. Prvi susret s glazbenim djelom može biti i emotivno naglašen, dobro pripremljen aplikacijom ili nekim drugim materijalom, poticajnim pokretom ili djeci bliskim sadržajem. Snažnim doživljajem pobuđuje se interes djeteta i želja da istu glazbu ponovno čuje, uživa u njoj i bolje je upozna.

„Ponavljanje slušanja glazbenog djela uvijek je iznova zanimljivo ako se provodi kroz igru, pokretom ili plesom, likovnim izražavanjem, kroz priče, scensku igru ili lutkama“ (Marić, Goran, 2013:21).

Marić i Goran (2013.) ističu kako uz doživljaj umjetničke glazbe, poticanje razvoja rane glazbene osjetljivosti i senzibiliteta sluha može se ostvariti i putem različitih kreativnih igara. Takve mogu biti: igre oslušivanja, otkrivanja, prepoznavanja i stvaranja novih zvukova izradom jednostavnih udaraljki, šuškalica, zvečki i slično.

Slušanjem pravilno izabrane glazbe, kod djeteta se razvija potreba i navika slušanja glazbe, a istovremeno razvija se slušna pažnja i sposobnost primanja glazbe te dijete prikuplja i usvaja svoje prve glazbene dojmove i iskustva.

Glazba je dovoljno snažna da zaokupi dijete, stoga verbalna priprema u početku aktivnosti, kao neposredna motivacija, treba biti svedena na najmanju mjeru. S obzirom na to da je dječja pažnja, naročito pažnja mlađe djece, vrlo kratka te se vrlo lako otklanja njihova pozornost, kod djeteta ćemo aktivno slušanje glazbe lakše razvijati ako pazimo na izbor kompozicije i kvalitetu izvedbe.

OBLICI RADA U KOJIMA PROVODIMO SLUŠANJE GLAZBE

Slušanje glazbe obično se provodi u drugom djelu glazbenog zanimanja, a broj kompozicija koje djeca u jednom zanimanju slušaju, varira prema dobnoj skupini djece i tipu zanimanja:

- u mlađoj skupini (zanimanje traje od deset do petnaest minuta) slušanje glazbe traje oko tri do pet minuta
- u srednjoj skupini (zanimanje traje od dvadeset do dvadeset i pet minuta) slušanje glazbe traje oko pet do osam minuta
- u starijoj skupini (zanimanje traje i do trideset minuta) slušanje glazbe provodimo u trajanju od osam do deset minuta (jer kompozicije za tu skupinu traju nešto duže).

Osim glazbenog zanimanja prevladavaju i drugi oblici rada u kojima se ponavlja slušanje poznatih kompozicija, a to su, npr. glazbene zagonetke (djeca slušaju nekoliko kompozicija, pogađaju njihov naziv, eventualno skladatelja, instrument na kojem se skladba izvodi i sl., taj oblik rada provodi se i u slobodnim aktivnostima).

AKTIVNO I PASIVNO SLUŠANJE GLAZBE

Aktivno slušanje glazbe, glazbeno je intelektualna sposobnost koja se stječe glazbenim odgojem i koja je, kao takva, česta vrsta aktivnosti u vrtiću. Ono uključuje opazajno slušanje, a skladba se kroz emociju i intelekt doživljava u cjelini. Uvjet za razvoj slušne sposobnosti jest sustavno, intenzivno te svakodnevno slušanje glazbe.

Aktivno slušanje glazbe dijeli se na doživljajno slušanje, doživljajno – analitičko slušanje te analitičko slušanje.

S druge strane, pasivno slušanje u literaturi definira se kao neaktivno i nesvjesno slušanje glazbe. U tom slučaju, glazba često u drugom planu služi kao „kulisa“ u nekim ostalim aktivnostima koje dijete obavlja. Prilikom odabira glazbe, vrlo važno je pripaziti na aktivnost koja se želi provoditi.

Pasivnim slušanjem odgajamo ukus djece, zbog toga glazba mora biti kvalitetna.

Takvo slušanje glazbe kako na djetetov mentalni, tako i fizički razvoj, može neposredno utjecati. U tom smislu, treba izbjegavati neprekidno slušanje glazbe jer dečca time nemaju prilike za spontano pjevanje. Takvo pravilo još je i važnije ako se radi o djeci mlađe dobi, posebno o djeci u jaslicama gdje ona neprestano pjevuše (Gospodnetić, 2015).

BAJKE – Put do djeteta

Bajke, kao jedinstvena književno umjetnička forma, u sebi sadrže izravna i skrivena značenja. Bajke nisu samo zabavna djela namijenjena estetskom užitku, već dotiču i našu dušu te dubine našeg bića u kojima se nalaze naša iskustva, poput ljubavi i tuge, bijesa i srama, ponosa i straha...

“Bajke, dakle, nisu izmišljene, lažne priče za lakovjerne, već čudesna poezija koja djeluje protiv neutješnosti postojanja bez čuda. A čudo nije ništa drugo nego začudno iskustvo, iskustvo koje pokazuje da se nešto može promijeniti. Da se i mi sami možemo promijeniti“ (Velički, 2014:17).

Bajke, kao umjetnička djela, sadrže mnoge aspekte vrijedne istraživanja. Narodne pripovijetke sačuvane usmenom predajom kao osobito područje stvaralaštva i predmet divljenja, koje se razlikuje od pisane književnosti, počele su se razumijevati tek u doba romantizma, s pojavom zbirki braće Grimm, *Dječje i kućne bajke*, te *Njemačke narodne predaje* (Velički, 2014).

Postoji jednostavni i umjetnički oblik bajki. Jednostavni oblik čine legenda, saga, mit, zagonetka, izreka, kazus, memorabile, bajka i vic te se oni ostvaruju u jeziku riječima tog samog oblika, i svaki put se može ostvariti na jednak način. S druge strane, umjetnički oblik stvara pjesnik svojim riječima (Velički, 2014).

Djeca, kao i odrasli slušatelji u pripovjedačkom kugu, ili književno obrazovani čitatelji na različite načine shvaćaju dubinu pripovijetki, tj. bajki. No ipak, naše kulturno naslijeđe nalazi svoj izraz u bajkama te ga kao takvog dijete nasljeđuje. Za djecu same riječi bajke uključuju ono što djeci treba, a to je doživljaj. Djeca žive u usmenom govornom vremenu, odnosno u predčitačkoj kulturi. Budući da se bajke prostiru po području stvaralačkog jezika, taj jezik budi radost te je samim time kreativan čin. Ta radost se vrlo zorno primijeti kod maloga djeteta koji tek počinje govoriti. Dijete se igra, ponavlja, osluškuje jezikom te ga prima i posreduje cijelim svojim bićem. S vremenom to veselje blijedi jer je uporaba jezika sve manje kreativna (Velički, 2014).

„Bajke u manjoj mjeri predstavljaju dalekozor kroz koji možemo gledati u vremena koja su davno prošla, a puno više su zrcalo pomoću kojega možemo promatrati sebe i vlastitu dušu“ (Velički, 2014:21).

STVARANJE PRIČA ZA DJECU

Priče imaju dvostruku narav, one predstavljaju jedinstvo *stvarnosti* i *mašte*. U pričanju se isprepliću naše osobno iskustvo te naše želje, strahovi i očekivanja. Budući da je naša socijalna okolina tvrda i jasna, upravo takva prožimanja priču čine veoma zabavnom (Velički, 2014).

Pričanje priča na nas može djelovati poput terapije. Kada dotičemo misaoni i slikovni svijet književnih djela, tada bolje razumijemo određena životna iskustva te ih onda i primjenjujemo na vlastiti život. Čitajući priče postajemo zreliji ljudi te nas životne sudbine opisane u knjigama oblikuju i djeluju u nama na dubljoj razini pa su stoga i djelotvornije (Velički, 2014).

Metafora je, u terapijskim pričama, ključni dio. Likovi koji se u pripovijedanju pojavljuju mogu imati pozitivne i negativne uloge. Glavni lik se, kroz metaforu, može *pretvoriti* u životinju, mogu se koristiti omiljene djetetove igračke ili ono što dijete voli. Humor je u pričama prikladan, ali treba obratiti pažnju na ponašanje koje se humorom želi naglasiti kako ne bi došlo do neprimjerenoga i nedopustivoga ismijavanja određene osobe koje dijete u sebi može prepoznati.

Metafora je u odgoju djece i svakodnevnom govoru izuzetno važna. Upravo je govor taj koji nas kao ljude najviše razotkriva, koji odaje naš svjetonazor, naš odnos prema životu, svijetu i drugim ljudima i to upravo onaj govor kojega nismo ni svjesni. Velički tvrdi da ako iz našeg govora izbijaju druge poruke, kojih nismo svjesni, ma koliko dobru namjeru imali u prenošenju vrjednota djeci, one će jače utjecati na njih.

Kad stvaramo priče pomoću kojih želimo djelovati na neko dječje ponašanje, svjesno moramo potražiti metafore. Najprije moramo osvijestiti ponašanje, odnosno problem na koji želimo djelovati. Zatim razmislimo tko ili što bi tu situaciju mogao promijeniti, a nakon toga osmislimo formule, dijelove koji će se ponavljati te koji će u sebi sadržavati poželjno ponašanje koje će dijete moći primijeniti u različitim situacijama (Velički, 2014).

Nadalje, prema klasičnoj shemi koje narodne priče i bajke imaju, lik kreće na putovanje. Kod djece mlađe dobi putovanje je, obično, ponavljanje istih iskustava, to jest ponavljanje određene pjesmice ili brojalice. Na putovanju glavni lik ima određen zadatak koji mora ispuniti, međutim izvršenje tog zadatka mu ometaju zapreke na putu te je tada veoma bitno prikazati suočavanje lika s tim zaprekama te kako se s njima nosi. U priči često lik mora donijeti odluku kojim putem će krenuti, kako će se ponašati i slično, te samim time pomažemo djetetu uočiti što je odgovorno ponašanje. U raspletu priče dolazi do ponovnog uspostavljanja ravnoteže. Bitno je da je kraj priče pozitivnog duha te da ne izaziva osjećaj krivnje (Velički, 2014).

Ponavljanje ritma i rime je ono što će kod djece potaknuti taj žar za ponavljanjem priče po nekoliko puta. Značaj jasnoće i ponavljanja koji se suprotstavlja stalnoj promjeni materijala i poticaja, u sve se većoj mjeri naglašava kao osnova za pravilan i zdrav razvoj djeteta koji proizlazi iz zadovoljenja potrebe za prihvaćanjem.

Još jednom valja naglasiti kako je kvalitetan govor veoma bitna stavka u svakoj priči, jer tek takvim kvalitetnim govorom dijete će moći doživjeti priču u cijelosti, upoznajući svu njenu dubinu i osjetiti poruku te ćemo se samim time moći nadati da je postignut onakav odgojni i terapijski učinak priče kakvom smo na početku težili te kojeg smo se sadržajem trudili prenijeti (Velički, 2014).

PRIČA U NASTAVI, POSEBNO U POUČAVANJU GLAZBE

Priče nisu tek dopuna i dodatak nastavi, štoviše, one su njezin organski dio, odnosno njezina srž. To nije nimalo čudno jer Horvat-Vukelja i Heisinger (2019.) ističu kako su priče same po sebi veoma moćne.

„Čim priča započne, zavlada jedna druga realnost, gradi se jedna nova, čvrsta struktura koja slušatelja uvlači u sebe i ovlada njime“ (Horvat-Vukelja, Heisinger, 2019:10).

Priče donose paralelne svjetove za koje djeca u nekoj dobi naslućuju da nisu stvarni, ali to im nimalo ne smeta da i dalje napeto slušaju i sudjeluju u priči. Djeci je priča oduvijek bila od posebne važnosti, ne samo zato što ih je zabavljala u vrijeme kada

nije bilo mnogo izvora zabave kao danas, već je bila potrebna i zato da ih pouči, otkrije im nove horizonte te da ih emocionalno ojača, oslobodi strahova, umiri, oplemeni te probudi u njemu sućut. Tako je i danas (Horvat-Vukelja, Heisinger, 2019).

Priča nam pomaže da iz udobnosti svoje sobe proživljavamo tuđa iskustva, često teška i gruba te da iz njih učimo. Priča nas, istodobno, uči i empatiji. Slušajući priči, dijete se otvara životu, spremno je početi učiti o svijetu oko sebe i krenuti na svoj osobni put spoznaje. Što više priča i bajki ono čuje, što više slika stvori u svojoj nutrini i što više prikupi lijepih unutarnjih doživljaja, to će biti opremljenije za svoje životno putovanje.

Današnje dijete preplavljeno raznoraznim informacijama i mogućnostima, zapljusnuto svakovrsnom ponudom, više nego ikada treba mirnu strukturu kao pouzdan oslonac, a to mu sa svojom čvrstom konstrukcijom, s početnim i završnim frazama, specifičnim ritmom i s predvidivim ponavljanjima daje priča, osobito bajka (Horvat-Vukelja, Heisinger, 2019). Priča djetetu pruža uzbuđljivu fabulu, u obliku uzbuđljivog putovanja, punog opasnosti i iskušenja, a na kraju putovanja čeka ga sretno razrješenje, katarza te pročišćenje.

Sav onaj strah i briga koje dijete proživljava dok prati junaka na kraju se rasprše i pretvaraju u radost i oduševljenje, a dijete je kao okupano izvorom dobrote i plemenitosti.

U suvremenom odgoju i obrazovanju uočljiva je težnja za razvijanjem intelektualnih sposobnosti, a osjećajnost se zapostavlja, tj. zaboravlja se da je najvažnije doživjeti, a tek onda će se i naučiti. Ono što je doživljeno pamti se, a ono što je mehanički naučeno zaboravlja se, zato pričanje priča nudi upravo doživljaj.

„Kada je dijete svakodnevno oplahnjivano pozitivnim doživljajima, ono izrasta u kvalitetnu osobu. Stoga je itekako velika odgovornost na odgojiteljima i učiteljima“ (Horvat-Vukelja, Heisinger, 2019:11).

PJESMICA UKLOPLJENA U PRIČU

„ŠUMSKA PRIČA“

U čarobnoj šumi postojala je jedna vjeverica. Jednoga dana, dok je bila na putu da ubere žireve za svoj obrok, upoznala je jednoga vuka. Sve je to promatrala jedna lisica koja je iskočila iz grmlja i slučajno joj pala na glavu. Od zadanog udarca glava ju je jako boljela. No, lisica je imala svoju omiljenu pjesmicu „Jesen“ koju je uvijek pjevala.

JESEN
(D. Spasov) Hristo Nedjalkov

Umjereno

1. Pti-ći-će su ma-le o-ti-šle na jug, —
2. Sve je pu-no bo-ja, sta-bla, gra-ne list, —

s bo-ja-ma i ki-stom je-sen i-de svud —
sva-ku trav-ku dir-ne žar-ki nje-zin kist. —

(Najprije odgojiteljica pjeva sama, zatim još jednom zajedno s djecom.)

Svaki put kada bi otpjevala tu pjesmicu, sva bol i sve ono zbog čega je bila nesretna, u tom trenu bi nestalo. Lisica je otpjevala svoju pjesmicu, te su ona, vuk i vjeverica nastavili šumskim putem. Odjednom su sreli medu. Medo je našao kako lisica vuku i vjeverici pjeva pjesmicu. Ona ga se jako dojmila, te ju je i on htio čuti.

JESEN
(D. Spasov)

Hristo Nedjalkov

Umjereno

1. Pti-či-će su ma-le o-ti-šle na jug, —
2. Sve je pu-no bo-ja, sta-bla, gra-ne list, —

s bo-ja-ma i ki-stom je-sen i-de svud —
sva-ku trav-ku dir-ne žar-ki nje-zin kist. —

(Djeca i odgojiteljica pjevaju pjesmicu drugi puta.)

U jednom trenu, s grana se čulo da nešto šuška. Budući da su medo, lisica, vuk i vjeverica glasno pjevali pjesmicu, to je čula i jedna šumska zmija. Od tolike buke zmija je s drveta pala medi na glavu. Kako su se sudarili, i zmija i medo bili su neko vrijeme u čudu, i nisu uopće bili svjesni što se oko njih događa. Lisica, vuk i vjeverica primjetili su da su medo i zmija u bunilu te su im odlučili otpjevati pjesmicu, ne bi li im bilo bolje?

JESEN
(D. Spasov)

Hristo Nedjalkov

Umjereno

1. Pti-či-će su ma-le o-ti-šle na jug, —
2. Sve je pu-no bo-ja, sta-bla, gra-ne list, —

s bo-ja-ma i ki-stom je-sen i-de svud —
sva-ku trav-ku dir-ne žar-ki nje-zin kist. —

(Djeca i odgojiteljica pjevaju pjesmicu treći puta, tiše.)

Nakon otpjevane pjesmice, medo i zmija osjećali su se kao da se ništa nije desilo i oboje su, zbog toga, bili jako sretni. Pjesmica „Jesen“ sve ih je zbližila te su vjeverica, vuk, lisica, medo i zmija postali najbolji prijatelji. Svi skupa su, zatim, nastavili skupljati šumske plodove i nastavili pjevati pjesmicu.

JESEN
(D. Spasov)

Hristo Nedjalkov

Umjereno

1. Pti-či-će su ma-le o-ti-šle na jug, —
2. Sve je pu-no bo-ja, sta-bla, gra-ne list, —

s bo-ja-ma i ki-stom je-sen i-de svud —
sva-ku trav-ku dir-ne žar-ki nje-zin kist. —

(Djeca i odgojiteljica pjevaju pjesmicu četvrti puta.)

Skupljali su žireve, kestene, jabuke, lišće i grančice. Nakon što su sakupili sve plodove i otpjevali pjesmicu, osjećali su kruljenje u želucu. Šumske životinje su od tolikog hodanja i pjevanja jako ogladnile. Vjeverica, vuk, lisica, medo i zmija su međusobno podijelili hranu i od veselja, što su sakupili toliko plodova, još jednom zapjevali.

JESEN
(D. Spasov)

Hristo Nedjalkov

Umjereno

1. Pti-či-će su ma-le o-ti-šle na jug, —
2. Sve je pu-no bo-ja, sta-bla, gra-ne list, —

s bo-ja-ma i ki-stom je-sen i-de svud —
sva-ku trav-ku dir-ne žar-ki nje-zin kist. —

(Djeca i odgojiteljica pjevaju pjesmicu peti puta, veselo i sigurno.)

OSVRT NA ZADANU AKTIVNOST

Pjesmicu uklopljenu u priču kao način rada u predškolskoj ustanovi, prikazala sam u dječjem vrtiću „Sopot“, u grupi „Maslačak“. Grupa „Maslačak“ mješovita je grupa (3-6 godina), koja broji 18 upisane djece te provodi desetosatni engleski program.

Aktivnost smo započeli općenitim razgovorom o jeseni. Razgovarali smo o tome koje su karakteristike jeseni, koje su boje jeseni, životinje, plodovi i slično. Zatim sam djecu upoznala s pjesmicom „Jesen“ te sam im istu i zapjevala. Djeci se jako sviđjela pjesmica te su me tražila da ju otpjevam još jedanput, što sam i učinila. Potom sam ih uvela u priču, puštajući njih da odaberu likove (priče) maknula bih te emociju priče, odnosno kakvu priču žele ispričati. Dva dječaka predložila su da priča bude „strašna“ i „opasna“, dok je jedna dječak htio „lijepu“ priču te smo tako krenuli u našu šumsku pustolovinu.

Djeca su bila vrlo maštovita te su većinom sama pričala priču. Kada je bilo potrebno ja bih „uskakala“, ali moram priznati da su veliki dio priče djeca sama stvorila, što me ugodno iznenadilo. Starija djeca, odnosno stariji dječaci pričali su te su se dosjetkivali više nego mlađi, ali su svi skupa jednako dobro, međusobno, surađivali.

Pjesmica se jako dobro uklapala u priču jer je sadržavala „jesensku notu“ te su ju i djeca bolje i veoma brzo upamtila.

Smatram kako je aktivnost pjesmice uklopljene u priču prošla veoma uspješno, a to mi dokazuje i zainteresiranost djece koja su ju, i nakon završetka priče, radosno nastavila pjevati po nekoliko puta.

BROJALICA UKLOPLJENA U PRIČU

„IVICA I MARICA“

Jednom davno, živjeli su dječak po imenu Ivica i djevojčica po imenu Marica. Ivica i Marica bili su brat i sestra koji su jako voljeli neobičnu brojalicu „Enci benci“.

Enci, benci

En - ci, ben - ci, na ka - men - ci, tro - ja vra - ta

za - pe - ča - ta, e - ri, ke - ri, mu - zi - ke - ri kec!

(Odgoviteljica izgovara brojalicu sama, zatim joj se pridružuju djeca.)

Jednog dana dječak Ivica i Marica pošli su u šumu noseći u rukama mrvice od kruha kako bi mogli sa sobom ostaviti tragove. Istovremeno su izgovarali brojalicu.

Enci, benci

En - ci, ben - ci, na ka - men - ci, tro - ja vra - ta

za - pe - ča - ta, e - ri, ke - ri, mu - zi - ke - ri kec!

(Odgojiteljica i djeca izgovaraju brojalicu drugi puta, plješćući te još jednom, na zamisao jednog dječaka, plješćući i istovremenom tapšajući koljena.)

No, nažalost, sve ptičice pojele su im komadiće kruha jer je to ptičicama jelo koje jako vole jesti. Ivica i Marica nastavili su hodati šumom, ali se Ivica spotaknuo o kamen ta upao u rječicu koja je tamo žuborila, te se sav smočio. Nakon što je osušio svoju odjeću nastavili su putem. Odjednom, Ivica i Marica usred šume ugledaju kućicu napravljenu od medenjaka. U toj kućici živjela je jedna stara baka. Baka je, čuvši brojalicu malenoga Ivice i male Marice, hitro izašla iz kućice.

Enci, benci

En - ci, ben - ci, na ka - men - ci, tro - ja vra - ta

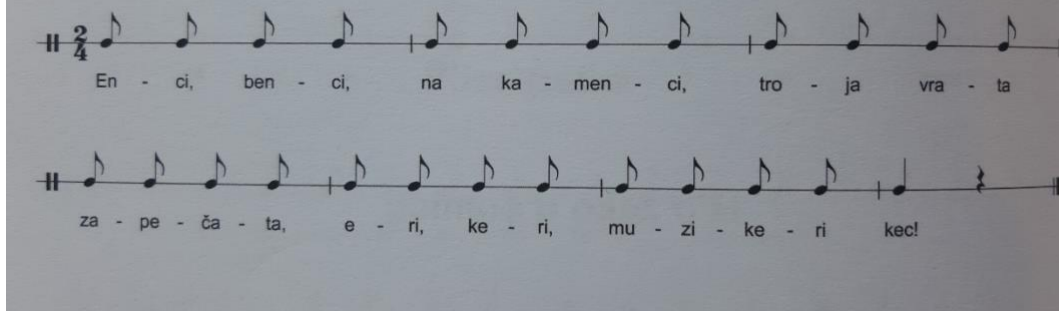
za - pe - ča - ta, e - ri, ke - ri, mu - zi - ke - ri kec!

(Odgojiteljica i djeca izgovaraju brojalicu četvrti puta bržim tempom.)

Međutim, ispostavilo se da je ta baka zla vještica. Dok je gledala kako Ivica i Marica prilaze njezinoj kućici, lukavo je pjevala pjesmicu „Ivica i Marica misle da sam bakica, Ivica i Marica misle da sam bakica.“ Ivica i Marica došli su do kućice, ali su bili toliko gladni da uopće nisu primjetili zlu bakicu nego su naglo počeli jesti medenjake s kućice.

Kada je bakica to vidjela pozvala ih je u kućicu kazajući im da će im poslužiti još više hrane. Ivica i Marica, ništa ne sluteći, naivno uđu u kućicu. Bakica im tada, da pridobije njihovu pažnju, pokaže brojalicu koju je i ona, slušajući njih, naučila.

Enci, benci

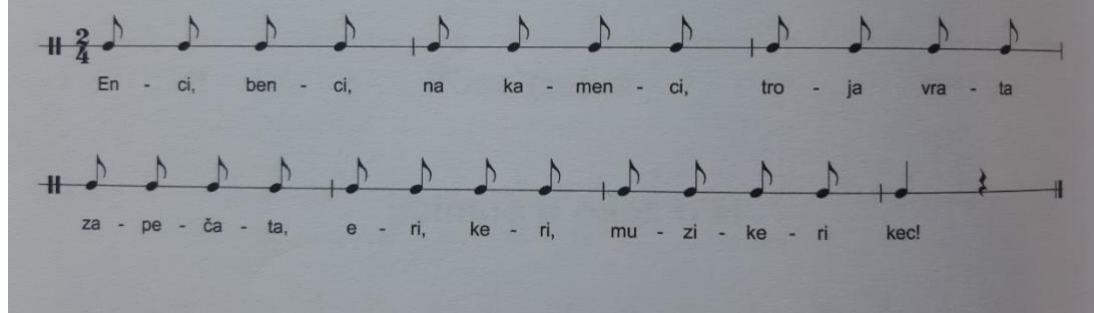

(Odgoviteljica i djeca izgovaraju brojalicu peti puta, plješćući u ritmu.)

Vještica im je zatim rekla da gurnu glavu u peć, ne bi li provjerili jesu li se kolači, koje im je pripremila, dovoljno ispekli, ali Marica nije bila toliko naivna te je zamolila vješticu da ona, umjesto nje, provjeri te ju gurnula u peć te se zla vještica ispekla u pećnici.

Ivica i Marica su bili veoma sretni što su se spasili te su uzeli ostatak medenjaka i krenuli prema svojoj kući veselo izgovarajući brojalicu „Enci benci“ brojalicu.

Enci, benci

(Odgojiteljica i djeca izbrojavaju šesti puta brojalicu, plješćući i tapšajući istovremeno koljena.)

OSVRT NA ZADANU AKTIVNOST

Brojalicu uklopljenu u priču, kao način rada u predškolskoj ustanovi, predočila sam u dječjem vrtiću „Cvrčak“, grupi „Mak“. To je grupa koja provodi engleski program, a polazi ga 25 djece, srednje vrtićke dobi, pod vodstvom odgajateljica L. i M.

Za početak, djecu sam upoznala s brojalicom „Enci benci“. Brojalicu im nije bila nepoznata jer su ju jednom obrađivala s odgojiteljicama, što me obradovalo. Zatim sam im postavila pitanje: „Koju poznatu priču biste voljeli danas ispričati?“, te su mi svi jednoglasno odgovorili „Ivica i Marica“. Ugodno me iznenadio njihov izbor priče te sam pristala, ali sam im nagovjestila da ćemo priču malo „začiniti“ te joj pridodati brojalicu. Djeca su djelovala jako uzbuđeno te su krenula pričati priču.

Priča je otpočetak krenula veoma dobro te sam uspjela primjetiti kako ju s lakoćom pričaju. Većinom su sva djeca sudjelovala i svatko od njih htio je i dobio je priliku za nadodati nešto priči.

Najviše me se dojmilo, te sam ostala ugodno iznenađena kreativnošću jednog dječaka, kada je pričao dio priče u kojem se saznaje da je bakica zapravo zla vještica, te uklopio u taj dio i pjesmicu koja se jako lijepo slagala s kontekstom cijele priče.

„Ivica i Marica misle da sam bakica, Ivica i Marica misle da sam bakica.“

Procjenjujem da je aktivnost brojalice uklopljene u priču prošla onako kako je i bila zamišljena te da su djeca uspješno implementirala još jedan način pričanja priče, a i usvojila brojalicu „Enci benci“.

AKTIVNO SLUŠANJE UKLOPLJENO U PRIČU

„PLESNA ŠUMA“

Jednog šumskog, jesenskog dana, šumom je lutala jedna vjeverica glazbalica. Vjeverica je u šumi bila poznata po svome umjetničkome, plesnom izričaju, a najviše je voljela plesati uz Vivaldijev stavak „Jesen“.

The image displays a musical score for Antonio Vivaldi's 'Autumn' (Allegro) in 3/8 time. The score is written for piano and includes four systems of music. The first system is marked 'Allegro' and 'Antonio Vivaldi'. The dynamics range from forte (f) to piano (p). The score features a mix of eighth and sixteenth notes, with some chords and rests. The key signature is one flat (B-flat).

(Djeca i odgojiteljica plešu koreografiju prvi puta.)

U svojim malenim ručicama nosila je svoje šumske plodove. U tom trenutku, u susret joj priđe jedan mali zeko i dok se vjeverica nije ni snašla, zgrabio joj je plodove iz ruku. Kada ga je vjeverica, svojim tužnim glasom upitala zašto je to napravio, odgovorio joj je kako je to uradio ne bi li hranu podijelio ostalim šumskim životinjama koje u ovo hladno, jesensko doba, nemaju što za jesti. Vjeverica je prihvatila zekin odgovor i složila se s njime te su vrlo brzo zeko i vjeverica postali dobri prijatelji. Štoviše, vjeverica je zeku naučila i svoju koreografiju koja se zeki veoma dopala.

The image shows a musical score for a piece titled "Allegro" by Antonio Vivaldi. The score is written for piano and is in 3/8 time. It consists of four systems of music. The first system starts with a forte (f) dynamic. The second system ends with a piano (p) dynamic. The third system starts with a forte (f) dynamic. The fourth system ends with a piano (p) dynamic. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

(Djeca i odgojiteljica koreografiju plešu drugi puta.)

Vjeverica i medo, plesnim koracima, nastavili su šumskim putem, sve dok nisu sreli šumskoga medu Brundu. Medo Brundo lutao je šumom jer je bio u potrazi za nekom hranom, budući da dugo nije ništa jeo. Kako se vrlo brzo pročulo da zeko i vjeverica dijele šumske plodove, medo Brundo odmah je znao kome se obratiti. Nakon što su

mu podijelili svoje plodove, medo je zaplesao od sreće. Vjeverica je primjetila kako i medo voli plesati te su mu ona i zeko odlučili pokazati svoje plesne pokrete.

The image shows a musical score for a piece titled "Allegro" by Antonio Vivaldi. The score is written for piano and consists of four systems of music. The first system is marked with a forte (f) dynamic. The second system is marked with a piano (p) dynamic. The third system is marked with a forte (f) dynamic. The fourth system is marked with a piano (p) dynamic. The score includes treble and bass clefs, a key signature of one flat, and a 3/8 time signature. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some chords and rests.

(Djeca i odgojiteljica, na prijedlog djevojčice, koreografiju plešu treći puta.)

Medi Brundi jako se dojmio vjeveričin i zekin ples te su svi skupa nastavili šetati jesenskom šumom. Odjednom, na putu sretnu šumskoga vuka. Vuk je u šumi bio poznat kao najopasnija životinja, međutim ovaj put nije imao snage biti opasan jer je bio poprilično tužan i gladan. Vuk je, također, načuo plesne pokrete i glazbu vjeverice, zeke i mede te je jako htio zaplesati s njima, ali glad je bila jača od njega, stoga mu je vjeverica podijelila još malo plodova što im je ostalo ne bi li svi skupa zaplesali uz melodiju Vivaldijeve „Jeseni“.

Allegro Antonio Vivaldi

The image shows a musical score for a piece by Antonio Vivaldi, marked 'Allegro'. The score is in 3/8 time and consists of four systems of piano accompaniment. The first system starts with a forte (f) dynamic. The second system has a piano (p) dynamic. The third system has a forte (f) dynamic. The fourth system has a piano (p) dynamic. The score is written for piano with treble and bass staves.

(Djeca i odgojiteljica, na ideju djevojčice, plešu koreografiju četvrti puta.)

Šumski plodovi, kao i plesni koraci, spojili su ovu šumsku skupinu te su oni postali najbolji prijatelji, a posebno su vodili računa o tome da im svaki dan ne prođe bez plesne koreografije.

OSVRT NA ZADANU AKTIVNOST

„Plesnu šumu“ ispričali smo i otplesali u dječjem vrtiću „Cvrčak“, u grupi „Šafrani“. „Šafrani“ broje 22 predškolske djece, uz vodstvo odgojiteljica S. i D.

Budući da je to glazbena grupa, niti pjesma ni plesni pokreti, srećom, djeci iz „Šafrana“ nisu bili nepoznati.

U aktivnost sam ih uvela razgovorom o godišnjim dobima, a s obzirom da je trenutno godišnje doba jesen, razgovor je krenuo u tome smjeru. Najprije smo govorili o vremenu u jesen, predmetima koje koristimo u jesen (kabanica, kišobran...) i jesenskim životinjama. Djeca su bila puna ideja te pokazala da o tome znaju mnogo toga. Zatim sam djeci pustila 3. stavak „Jesen“, Antonija Vivaldija, te im pokazala koreografiju. Djeca su bila oduševljena te me zamolila da ju još jednom otplešemo.

Nedugo nakon toga krenuli smo na samu priču. Ja sam priču započela, a djeca su se nastavila nadovezivati, rečenicu po rečenicu.

Djeca su bila veoma kreativna i uspješno su pratila tijek priče. Primjetila sam kako se jednoj djevojčici posebno svidjela koreografija, jer je u nekim djelovima priče, sama predlagala da ju uklopimo te ju ponovo otplešemo.

Sama aktivnost prošla je uspješno te sam uživala vidjevši kako djeca stvaraju priču, a posebno, s kolikim uzbuđenjem iščekuju i plešu koreografiju.

Njihova volja i želja posebno se mogla primjetiti nakon završetka priče, kada su svi pojurili prema meni i molili me da im ponovo pustim glazbu te su sami, još par puta, uz melodije Vivaldijeve „Jeseni“, otplesali koreografiju.

ZAKLJUČAK

Cilj metodike glazbene kulture u vrtićima je oplemeniti djecu glazbom. Kod djece, pomoću glazbe, trebamo razvijati zajedništvo i emocionalnu inteligenciju. Promatrajući u dječjim vrtićima dječju reakciju na glazbu primijetila sam da djeca spontano plešu, pjevaju, izbrojavaju, sviraju udaraljke, crtaju te pričaju priče povezane s glazbom, ne opterećujući se te upravo time pokazuju dječje stvaralaštvo i improvizaciju.

Odgajatelj djeci treba ponuditi glazbene sadržaje, izvodeći ih točno. Također bi samim time kod djece trebali razvijati glazbeni sluh, ritam i metar, slušati glazbu te poticati sviranje na udaraljka.

I glazba i slikovnica su umjetnosti koje utječu na razvoj komunikacijskih vještina, vizualne i slušne percepcije, pamćenja, mišljenja, opažanja, kritičkog mišljenja, motoričkih vještina, kreativnosti i mašte, predčitačke vještine, emocionalnu inteligenciju te cjelokupan razvoj djeteta rane i predškolske dobi.

Djecu treba pažljivo i neprimjetno poticati na slobodno pjevanje, stvaranje i improviziranje jer su takve stvaralačke aktivnosti važne za razvijanje mašte te razvijanje pjevačkih i govornih sposobnosti. Dijete izmišljajući izražava svoje osjećaje i odnos prema okolini oslobađajući se pritom raznih napetosti, a uz to doživljava i radost stvaranja.

LITERATURA

- Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor
- Horvat-Vukelja, Ž., Heisinger, P. (2019). *Pričom do glazbe. Priča kao polazište u glazbenom odgoju i obrazovanju djece mlađe i predškolske dobi*. Zagreb: Glazbaonica Ljubav
- Manasteriotti, V. (1980). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga
- Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susret djeteta s muzikom*. Zagreb: Školska knjiga
- Manasteriotti, V. (1982). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga
- Marić, L.J., Goran, L.J. (2013). *Zapjevajmo radosno. Metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
- Mendeš, M., Marić, L.J., Goran, L.J. (2020). *Dijete u svijetu igre. Teorijska polazišta i odgojno – obrazovna praksa*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
- Peteh, M. (1998). *Zlatno doba brojalice*. Zagreb: Alineja
- Riman, M. (2008). *Dijete pjeva (priručnik za učitelje s metodičkim uputama i izborom pjesama)*. Rijeka: Učiteljski fakultet
- Velički, V. (2014). *Pričanje priča – stvaranje priča. Povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: Alfa
- Vidulin-Orbanić, S. (2013). *Glazbeno stvaralaštvo*. Pula: Udruga za promicanje kvalitete i poticanje izvrsnosti u odgoju i obrazovanju SEM

IZJAVA O SAMOSTALNOSTI

kojom ja, Maja Vegar, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao autorica, diplomskog rada s naslovom: Različite vrste glazbenih aktivnosti uklopljenih u priču, izjavljujem da sam diplomski rad izradila samostalno pod mentorstvom Josipe Kraljić, višeg predavača. U radu sam primijenila metodologiju preglednog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u radu citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Rad je pisan u duhu hrvatskog jezika.

Studentica

Maja Vegar